23/04/2023

Η Κρητική Ιερογλυφική και η Γραμμική Α εμφανίζονται από τα μέσα της 3ης χιλιετίας πΧ

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Στα μέσα της 3ης χιλιετίας πΧ φαίνεται πως τοποθετούνται οι κρητικές συλλαβικές γραφές, οι αναφερόμενες έως τώρα ως Μινωικές γραφές, δηλαδή 500 χρόνια πριν από την καθιερωμένη άποψη, η οποία τις τοποθετούσε στο 1900 πΧ. Έτσι λοιπόν, οι γραφές αυτές χρονολογούνται παράλληλα με τη γραφή στην κοιλάδα του Ινδού ποταμού περί το 2400 πΧ, ενώ τα Αιγυπτιακά Ιερογλυφικά τοποθετούνται περίπου στο 3000 πΧ.

Τα παραπάνω επισημαίνουν σε δημοσίευσή τους ο ερευνητής Αιγαιακών γραφών δρ Μηνάς Τσικριτσής και ο καθηγητής Αρχαιολογίας Αδαμάντιος Σάμψων στο αμερικάνικο επιστημονικό περιοδικό «**Annals of Archaeology**» (April 2023) στον ιστότοπο Academia.edu και στο ResearchGate με τίτλο: «Symbols of Minoan Hieroglyphic Script and Linear A in Melos from the Middle of 3rd Millennium BC».

Όπως αναφέρεται στη μελέτη των δύο ερευνητών, στη θέση Ριβάρι στη δυτική πλευρά της Μήλου βρέθηκαν το 1996 και το 1997 μια ομάδα 90 πήλινων αγγείων της Πρωτοκυκλαδικής ΙΙΙ περιόδου (φάση Καστρί) που χρονολογούνται στο δεύτερο μισό της 3ης χιλιετίας (2500-2200 πΧ). Στο άρθρο αυτό ο αρχαιολόγος Α. Σάμψων κάνει μια συστηματική μελέτη της ομοιότητας των αγγείων, ώστε να χρονολογηθούν συγκρινόμενα με άλλα που βρέθηκαν σε Τροία IV, **Πολιόχνη Λήμνου, Άγιο Κοσμά, Μάνικα, Μαραθώνα**, Κέα που ανήκουν στην περίοδο Καστρί.

Από τα 39 ευρήματα του **Α. Σάμψων,** σημειώνεται ότι ενδιαφέρον έχουν 18 ακόσμητα ρηχά γυαλιστερά καφέ ή πορτοκαλοκόκκινα κύπελλα που φέρουν χαραγμένα σύμβολα (Εικόνα 1), που κοινώς αποκαλούνταν «σημάδια του αγγειοπλάστη», τα οποία μοιάζουν κάπως με τα ελληνικά κεφαλαία Λ, Μ, Π, Ν, Τ, Χ, Ο. Παράλληλα, η αρχαιολόγος Χριστίνα Τελεβάντου το 1997 σε παρακείμενο λακοειδή τάφο εντόπισε 16 μικρά δοχεία ημισφαιρικού σχήματος με παρόμοια εγχάρακτα σημάδια και ένα σύμβολο σε ραμφοειδή κανάτα τα οποία δημοσίευσε το 2008.

Εκτός από τα ευρήματα των μικρών ημισφαιρικών δοχείων με τα εγχάρακτα σύμβολα, ένα άλλο ενδιαφέρον αντικείμενο είναι η παρουσία του μοναδικού

μοντέλου στέγασης οικίας. Το μοντέλο αυτό φέρει δίρριχτη στέγη, με κεραμίδια. Το εύρημα είναι εντυπωσιακό και δύσκολα ερμηνεύσιμο για την εποχή αυτή.

Μετά από την επιγραφική μελέτη του ερευνητή **δρ Τσικριτσή** φαίνεται ότι 12 διαφορετικά σύμβολα, τα οποία επαναλαμβάνονται εγχάρακτα στο κέντρο των μικρών ημισφαιρικών δοχείων, έχουν ομοιότητα και μπορούν να ταυτιστούν με τα συλλαβικά σύμβολα της **Γραμμικής Α και Κρητικής Ιερογλυφικής** γραφής σε ποσοστό 50% για κάθε γραφή. Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης δείχνουν μια κοινή χρήση των συμβόλων των κρητικών γραφών περίπου από το 2500 πΧ.

Έκπληξη αποτελεί το γεγονός ότι η εμφάνιση των 12 διαφορετικών συμβόλων της μινωικής γραφής δεν συνοδεύεται από ευρήματα Μινωικής κεραμικής στις ταφές στο **Ριβάρι της Μήλου**. Έτσι, έχουμε στο **Ριβάρι Κυκλαδίτικη** κεραμική "ανατολικής έμπνευσης" με Μινωικά σύμβολα. Αν και το δείγμα των 12 διαφορετικών συμβόλων που αντιστοιχεί σε ένα 10% συνολικά της Μινωικής γραφής, αναδεικνύεται ο προβληματισμός μήπως η γραφή αυτή θα πρέπει να θεωρηθεί κυκλαδική δημιουργία, η οποία σε κάποια φάση διαδόθηκε και στο Μινωικό πολιτισμό. Την ίδια περίοδο στην **Κρήτη**, παρατηρείται εισβολή πολιτιστικών στοιχείων από **Κυκλάδες** (ειδώλια, αγγεία ανατολικού τύπου) στην Αγιά Φωτιά, Πετράς και Αρχάνες. Στο παρελθόν υπήρξε συζήτηση μεταξύ των ερευνητών σχετικά με την ύπαρξη κυκλαδικών αποικιών στο νησί της Κρήτης

(Ντούμας 1976), (Δαβάρας και Betancourt 2004, Betancourt 2008) και (Σάμψων 1985, 1988).

Οι συλλαβές κοντά στη βάση των αγγείων φαίνεται ότι ήταν χαραγμένες από τον αγγειοπλάστη πριν το ψήσιμο. Πιθανόν να υποδηλώνουν το εργαστήριο ή τη χρήση ή το περιεχόμενο του αγγείου (Εικόνα 3, Πίνακας των αγγείων με τα χαραγμένα σύμβολα).

Από το σύνολο των 39 αγγείων με τα εγχάρακτα 12 επαναλαμβανόμενα συλλαβικά σύμβολα ενδιαφέρον είναι το σύμβολο βέλος «á» ή «â» (γραμμή 2 στον Table 1,2), που αντιστοιχεί στο σύμβολο του κριθαριού της **Γραμμικής Α,** έχει την υψηλότερη συχνότητα εμφάνισης περίπου 30% και εμφανίζεται σε 6 μικρά ημισφαιρικά δοχεία. Ενδεχομένως, αυτό το σύμβολο να είναι ένδειξη ότι τα μικρά ημισφαιρικά δοχεία πιθανόν να χρησιμοποιούντο ως προσφορές με κάποιου είδους προϊόντος “κριθαριού” για τη μετά θάνατον ζωή του νεκρού, γεγονός που ενισχύει το επιχείρημα ότι το Ριβάρι ήταν νεκροταφείο.

Table 1: The symbols from Rivari, Melos

a/a	Symbols from the Museum of Melos	Description of symbol	Symbols of MHS	Symbols of LINEAR A script
1		One vertical line with two horizontal (CMM[3] 929)		AB03, A315 HT, PH
2		Arrow (CMM 921, 922, 924, 933, 928, 937)	049 & 050	A 304 Hord[4] (Hordeum)
3		Symbol in the form of letter T (CMM 923, 926, 936)		AB 05
4		Symbol in the form of letter X (CMM 930, 931)	070	
5		Symbol in the form of cross(CMM 932, 934)	070	AB 02
6		oblique N(CMM 935)	061	AB 11
7		Signs from Rivari in the form of sprout	025	AB 04
8		Signs from Rivari in the form of the letter M	034	

Πιθανόν τα υπόλοιπα σύμβολα που εμφανίζονται στα μικρά ημισφαιρικά δοχεία του Table 1 να είναι ακρόφωνα συλλαβικών λέξεων, υποδεικνύοντας ότι το αντίστοιχο ημισφαιρικό δοχείο χρησιμοποιήθηκε ως δοχείο προσφοράς για προϊόντα, σιτηρών, μελιού, λαδιού κλπ.

Η εμφανιζόμενη **Αιγαιακή γραφή** στο **Ριβάρι** της Μήλου δημιουργεί προβληματισμό στην καθιερωμένη άποψη που θεωρεί ότι η γραφή πρωτοεμφανίζεται στον Μινωικό Πολιτισμό περί το 2000 πΧ.

Η μεγάλη ανάπτυξη του **Κυκλαδικού Πολιτισμού** που παρατηρείται στην

τεχνολογία κατασκευής οικιών (βλ. Εικόνα 2) στα διασωζόμενα κυκλαδικά ειδώλια που δείχνουν ανεπτυγμένες κοινωνικές δομές, στην Αστρονομική του γνώση που αποτυπώνεται στα Τηγανόσχημα με τις συνοδικές καταγραφές των Πλανητών, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπήρχε μια ανεπτυγμένη ναυτική επικοινωνία, όπου η ανάπτυξη της γραφής ήταν αναγκαία για τις ανάγκες του εμπορίου.

Με βάση την επιγραφική μελέτη που πραγματοποίησαν οι κκ Τσικριτσής και **Σάμψων** διαφαίνεται ότι από το σύνολο των 12 διαφορετικών επαναλαμβανόμενων σημείων τα μισά ανήκουν στην Κρητική Ιερογλυφική και Γραμμική Α γραφή, δηλαδή 500 χρόνια πίσω είναι πιθανόν να είχε αναπτυχθεί μια Αιγαιακή γραφή, η οποία στη συνέχεια να υιοθετήθηκε και να αναπτύχθηκε μετά την 2η χιλιετία στον **Μινωικό Πολιτισμό.**

«Ο αριθμός των συμβόλων που βρέθηκε αντιστοιχεί περίπου στο 10% μιας αναπτυγμένης συλλαβικής γραφής και ευελπιστούμε στο μέλλον να αποκαλυφθούν ακόμα περισσότερα που θα ενισχύσουν την άποψη μας ότι η **Αιγαιακή γραφή** ξεκινά από την 3η χιλιετία πΧ» τονίζει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο **δρ Τσικριτσής.**

ΠΗΓΗ: ΑΠΕ-ΜΠΕ